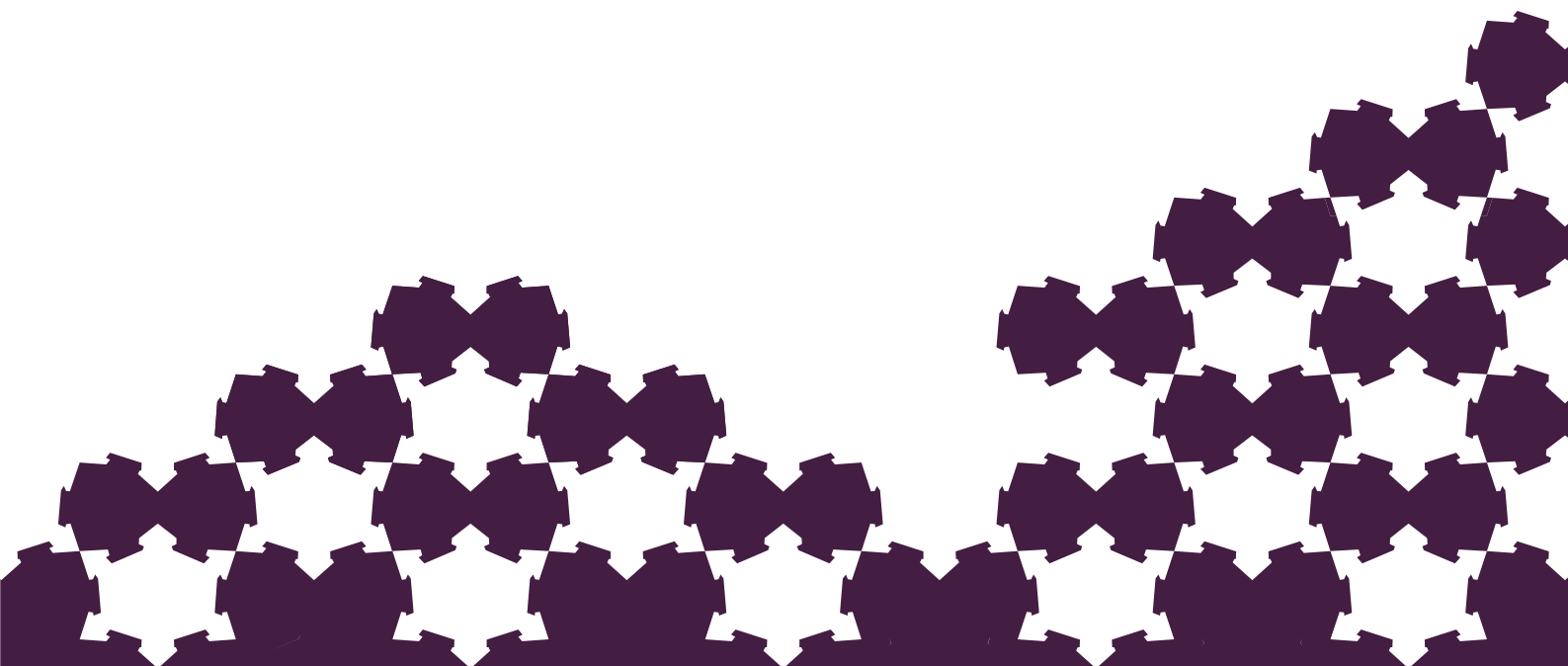

Notitie Duurzaamheid

Kerngegevens

Afdeling
Datum

Mens en Omgeving
15 maart 2022

Inhoudsopgave

Inhoud

1	Inleiding	4
1.1	Achtergrond	4
1.2	Doel en leeswijzer	4
2	Samenvatting	5
2.1	Waar komen we vandaan....	5
2.2	Een beleidsveld in ontwikkeling	5
2.3	Focus op de toekomst	6
3	Eigen organisatie	8
3.1	ESCo	8
3.2	Klimaatadaptatie	8
3.3	Vergroenen openbare ruimte	9
3.4	Laadpalen	10
3.5	Afwegingskader Duurzaamheid	10
3.6	Duurzaamheidslening	10
3.7	Handreiking duurzaam ontwikkelen	11
3.8	Circulair inkopen en opdrachtgeverschap	12
3.9	Interne duurzaamheidsagenda	13
3.10	Stimulerend toezicht bedrijven	14
4	Samenwerken lokaal	15
4.1	Samen Sneller Duurzaam	15
4.2	Fairtrade	16
4.3	Wattnu	17
4.4	Groen	18
4.5	Zwerfafval	18
4.6	Natuur- en Milieueducatie	19
5	Regionaal	21
5.1	Hergebruik grondstoffen	21
5.2	Energietransitie	21
5.3	Regionale Energiestrategie (RES)	22
5.4	Transitievisie warmte (TVW)	23
5.5	Energiedienstenbedrijf	24
5.6	Energieloket	24

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

We hebben een wereldwijd klimaatprobleem. De aarde warmt op en hierdoor verandert ons klimaat. Bij verdere opwarming zullen de gevolgen ernstiger worden. Overstromingen, hittegolven en droogte bedreigen de leefbaarheid op onze aarde. Om dit klimaatprobleem aan te pakken zijn op zowel internationaal als nationaal niveau duurzaamheidsdoelen opgesteld. Het Klimaatakkoord van Parijs (2015), het Nederlands klimaatakkoord (2019) en de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDGs - Sustainable Development Goals) van de Verenigde Naties (2015) zijn hier voorbeelden van.

Op lokaal niveau hebben gemeenten, zo ook Gooise Meren, een belangrijke rol in het bereiken van de gestelde doelen. Gooise Meren heeft haar verantwoordelijkheid opgepakt door de landelijke doelen te vertalen in het Coalitieakkoord Duurzaam, sociaal, veilig en vitaal (2018) met een concretere uitwerking van de duurzaamheidsdoelen in het College-Uitvoeringsprogramma (2018), dat aansluit bij de lokale realiteit en behoeften. De ontwikkeling van de samenwerkingsopgaaf met onze partners in de gemeente loopt daar als een rode draad doorheen.

1.2 Doel en leeswijzer

In deze notitie schetsen wij op hoofdlijnen de stand van zaken rond duurzaamheid. We delen met u wat er gerealiseerd is, we geven een doorkijkje van wat gaat komen en we formuleren aandachtspunten voor keuzes in toekomstig beleid en uitvoering van beleid. Dit doen we langs de volgende drie speerpunten uit het Coalitieakkoord 'Duurzaam, sociaal, veilig en vitaal':

1. De verduurzaming van de eigen gemeentelijke organisatie en het handelen;
2. Het betrekken van onze omgeving bij de verduurzamingsopgaven en samen met de omgeving werken aan duurzaamheidsdoelen (inclusief het stimuleren en ondersteunen van inwoners en ondernemers bij duurzaamheidsplannen);
3. Regionaal- en bovenregionaal samenwerken met diverse partners aan een strategische duurzaamheidsagenda.

Samenvatting notitie

Op pagina 5 treft u een samenvatting van de stand van zaken rond duurzaamheid aan. We schetsen eerst een globaal beeld van onze inzet, welke ontwikkelingen binnen dit beleidsveld gaande zijn om tot slot te eindigen met de belangrijkste overwegingen voor ons toekomstig beleid. Voor meer achtergrondinformatie leest u verder vanaf pagina 8.

Tot slot

Als we naar de definitie van duurzaamheid kijken¹ raakt dit bijna alle activiteiten van de gemeente. We staan in deze raadsmededeling voornamelijk stil bij de speerpunten uit het College Uitvoeringsprogramma. Over het thema Inclusie wordt u separaat geïnformeerd. Waar nodig wordt u gedetailleerder geïnformeerd in de nabije toekomst. Een voorbeeld hiervan is de ontwikkeling rondom de verduurzaming van onze gemeentelijke panden.

---

¹ "Duurzaamheid is een zodanig gebruik van de aarde en de bewoners van deze aarde dat er geen sprake is van uitputting en toekomstige generaties er ook plezier van kunnen hebben.", John Elkington, 1994.

2 Samenvatting

2.1 Waar komen we vandaan....

Werken aan de verduurzaming van Gooise Meren is al jaren een gegeven als we kijken naar onze inspanningen binnen de gemeentelijke organisatie en in de samenwerking met onze partners die lokaal en regionaal actief zijn. In de afgelopen jaren hebben we met elkaar veel bereikt. In vogelvlucht:

Vanuit de eigen organisatie

In onze eigen organisatie werken we aan de verduurzaming van onze gebouwen, zetten we in op een emissieloos wagenpark, hebben we stevige ambitie als het om circulair inkopen gaat, vinden we het van belang dat onze catering inzet op verantwoord eten en drinken en zien we dat duurzaamheid bij ambtenaren en bestuur meer en meer aandacht krijgt bij het maken van beleidskeuzes en bij de uitvoering van projecten en activiteiten. Verder is er de Visie Buitenruimte opgesteld met aandacht voor de kernwaarden groen, monumentaal en duurzaam in de openbare ruimte en in openbare gebouwen. En is er ingezet op het meenemen van onze inwoners bij de verduurzaming in en om het huis, zoals de duurzaamheidslening en de website duurzaam.gooisemeren.nl

Samen met onze lokale partners

Vanuit onze visie op burgerparticipatie hebben we ingezet op het ondersteunen van duurzame initiatieven vanuit onze samenleving. Uit deze gedachte is de beweging Samen Sneller Duurzaam ontstaan. Wij faciliteren deze beweging, maar maken daar als samenwerkingspartner ook onderdeel van uit. Het is een beweging die vaart bij enthousiasme, creativiteit en (zelf) aanpakken. We zijn dan ook trots op de resultaten vanuit Samen Sneller Duurzaam². Enkele van deze resultaten zijn: de bijdrage van Wattnu aan de Energietransitie, het initiatief Gooise Meren 100% zwerfvuulvrij, diverse projecten in het onderwijs en de ondersteuning van initiatieven rond circulaire economie, stadslandbouw en biodiversiteit. Tot slot hebben wij in december 2020 weer de titel Fairtrade Gemeente gekregen. Een titel die aangeeft dat wij in samenwerking met het lokale Team Fairtrade aandacht blijven vragen van inwoners en ondernemers om een bewuste keus voor Fairtrade producten te maken.

Samen met onze regionale partners

De regionale samenwerking met betrekking tot duurzaamheid betreft vooral een van de grootste maatschappelijke opgaven van onze tijd: de energietransitie. In samenwerking met de Regio, Wattnu en een palet aan anderen die betrokken zijn bij de energietransitie, zijn allerlei activiteiten en projecten opgezet rond het besparen van energie, de opwek van duurzame energie en hoe in de toekomst te voorzien in warmte als we van het gas gaan. De totstandkoming van de Regionale Energiestrategie en de Transitievisie Warmte zijn hier voorbeelden van. Als een rode draad door de opgaven van de energietransitie speelt de betrokkenheid van inwoners en ondernemers. Daarom zijn wij blij dat we lokaal een energiecoöperatie als Wattnu hebben die samen met ons inwoners en ondernemers informeert en betreft. Ook de Omgevingsdienst Flevoland Gooi & Vechtstreek is voor ons een belangrijke partner als het gaat om het stimuleren van ondernemers (via het project Stimulerend Toezicht) om energie te besparen. Naast de energietransitie zijn er ook stappen gezet op het vlak van de circulaire economie. Met regionale partners wordt gekeken op welke wijze circulariteit en hergebruik van grondstoffen gestimuleerd kunnen worden.

2.2 Een beleidsveld in ontwikkeling

Aandacht voor de verduurzaming in Gooise Meren is altijd al een belangrijk thema voor Gooise Meren. Terugkijkend op de afgelopen jaren concluderen wij dan ook dat er veel bereikt is: de energietransitie is in gang gezet, onze aandacht voor biodiversiteit is versterkt, we hebben stappen gezet rond de verduurzaming van ons vastgoed, vanuit de samenleving is een sterke betrokkenheid gegroeid bij

---

² In de loop van dit jaar ontvangt uw raad het tweede verslag van Samen Sneller Duurzaam over de jaren 2020-2022 met de gerealiseerde activiteiten, resultaten en aandachtspunten voor de toekomst.

verduurzaming, met een diversiteit aan activiteiten, enzovoorts. Ondanks deze resultaten kunnen wij echter niet op onze lauweren gaan rusten:

- In tegenstelling tot vier jaar geleden is de maatschappelijke urgentie van verduurzaming de laatste jaren veel duidelijker geworden. Er speelt een veelheid aan opgaven: klimaatverandering, circulaire economie, biodiversiteit, energietransitie, stadslandbouw, enzovoorts. En we zien dat deze opgaven in onze samenleving veelomvattend en groot zijn.
- De rol van de gemeentelijke organisatie hierin is aan het verschuiven. Duurzaamheid is een *integrale* opgave geworden. Een voorbeeld: de vervanging van het riool is geen standaardproject meer, maar een ingreep die meerdere opgaven (en dus gemeentelijke afdelingen) raakt. We kijken naar het klimaatbestendig inrichten van de omgeving, het versterken van de biodiversiteit, de overstap van het gas naar een andere warmtebron, welke partners te betrekken en hoe dit allemaal te financieren en met de benodigde capaciteit uit te voeren. En niet onbelangrijk: onze inwoners en organisaties betrekken we natuurlijk vroegtijdig bij deze verandering in de omgeving en/of in hun huis.
- Dat brengt ons bij het volgende punt. We zien meer en meer dat we de maatschappelijke opgaven rond duurzaamheid niet alleen kunnen oplossen. Sterker nog: onze inwoners en maatschappelijke (organisaties) vragen om samenwerking met ons. En regelmatig nemen zij daarbij het initiatief om te werken aan een opgave in de eigen leefomgeving. Daarbij worden wij als belangrijke samenwerkingspartner gezien. Dat betekent dat in toenemende mate tijd en inzet van onze organisatie gevraagd wordt.
- Hierdoor wordt ook in toenemende mate een beroep gedaan op de vaardigheden en rollen die nodig zijn als we samenwerken of als we nieuwe vormen van samenwerking verkennen.

Kortom: een veelheid aan maatschappelijke opgaven vraagt onze aandacht om samen met onze omgeving op te pakken. Om deze uitdagingen het hoofd te bieden is een hernieuwde oriëntatie op onze inzet op duurzaamheid nodig.

2.3 Focus op de toekomst

De komende jaren blijven wij vanzelfsprekend onze rol pakken bij de verduurzaming van Gooise Meren. Om deze rol goed in te vullen zijn onderstaande aandachtspunten van belang.

1. Het maken van gerichte beleidskeuzes: binnen het beleidsveld Duurzaamheid spelen veel opgaven. We kunnen niet alles (gelijktijdig) aanpakken. Gerichte keuzes waar op in te zetten zijn nodig om in onze uitvoering van beleid verschil te kunnen maken. Een programma of beleidsnota Duurzaamheid is hierbij behulpzaam. Een aanzet hiervoor is al gemaakt met het Afwegingskader Duurzaamheid.
2. Het betrekken van lokale partners bij het maken van beleidskeuzes en bij de uitvoering van projecten en activiteiten: de opgaven rond duurzaamheid vragen veel van onze samenleving. De energietransitie is een belangrijk voorbeeld; deze heeft immers invloed tot achter de voordeur van onze inwoners. Voor het effect van ons beleid zijn wij afhankelijk van onze partners.
3. Het gericht inzetten van beschikbare capaciteit en middelen: we hebben beperkte middelen en capaciteit beschikbaar. Door duidelijke beleidskeuzes te maken kunnen we gericht investeren in de ontwikkeling van beleid en in de uitvoering van ons beleid.
4. Het zoeken van de samenwerking met lokale en bovenlokale partners: duurzaamheidsopgaven als bijvoorbeeld de energietransitie en circulaire economie vragen hierom. Onze organisatie is te klein om de grote opgaven waar we voor staan, alleen aan te kunnen. In samenwerking met andere overheden, lokale partners, ondernemers enzovoorts kunnen wij effectiever opereren en zijn wij interessanter voor potentiële externe financiers.
5. Stimuleer het integraal werken aan de duurzame opgaven binnen de organisatie. Alleen op deze manier kunnen duurzame thema's waar wij ons hard voor maken, doelgericht en effectief aangepakt worden.

6. Het ontwikkelen van (nieuwe) vaardigheden die nodig zijn om in samenwerking met partners (bijvoorbeeld inwoners, ondernemers, enzovoorts) aan de duurzame opgaven te werken. Waarvoorheen ieder domein, iedere afdeling, iedere maatschappelijke partner, zijn eigen afgebakende taken uitvoerde en verwachtingen over en weer duidelijk waren, creëert het integraal en domein-overstijgend werken nieuwe uitdagingen en vraagstukken: wie is waarvoor verantwoordelijk, wie bekostigt wat? Dat we moeten samenwerken is duidelijk, maar wat dat concreet betekent in de praktijk is lang niet altijd duidelijk.

Bij de korte schets op de volgende pagina's van de verschillende duurzaamheidsopgaven waar wij aan werken, wordt dieper op de aandachtspunten ingegaan.

3 Eigen organisatie

Dit hoofdstuk geeft een beeld van de duurzaamheidsonderwerpen waar we de afgelopen jaren aan gewerkt hebben. Het is niet een compleet beeld van alles wat er vanuit de organisatie ondernomen is rond duurzaamheid. We willen hier de belangrijkste onderdelen neerleggen. Zoals gezegd: bij elk onderwerp wordt kort geschetst wat de stand zaken is, welke stappen er op korte termijn ondernomen worden en wordt afgesloten met een of meerdere aandachtspunten.

3.1 ESCo

We willen ons vastgoed verduurzamen en de CO₂-uitstoot en energiekosten omlaag brengen. Een van de wegen die we daarvoor bewandelen is de inzet van een ESCo (Energy Service Company). Met een ESCo worden meerdere panden in handen van een externe marktpartij gelegd. Met deze marktpartij worden prestatieafspraken gemaakt over onderhoud, beheer en de te bereiken verduurzaming en energiebesparing. Het voordeel van deze aanpak is dat marktpartijen deskundigheid en innovaties inbrengen die een gemeente niet heeft. Daarnaast ontlast een ESCo de organisatie. In april 2021 is met Strukton WorkspHERE bv een prestatiecontract getekend voor een ESCo met vijf gemeentelijke panden: zwembad de Zandzee, activiteitencentrum Jan Ligthart en het gemeentehuis van Gooise Meren in Bussum, de multifunctionele accommodatie De Rijver in Muiden en het stadhuis te Naarden. In de aanbesteding van het project was als tussendoel geformuleerd om uiterlijk in 2030 een reductie van gemiddeld 50% te bereiken op CO₂-uitstoot van de betrokken panden. In de uitwerking van het prestatiecontract met Strukton blijkt het nu mogelijk om binnen drie jaar tot een reductie met 70% te komen.

Doorkijkje

Strukton is inmiddels begonnen met de uitwerking van het beheer en onderhoud. In de uitwerking na de aanbesteding bleek dat het fors goedkoper was om de investeringen die zijn gemoeid met het onderdeel verduurzaming zelf voor te financieren. Daarvoor komen we binnenkort bij uw raad terug met een nader voorstel. Vermeldingswaard is dat er weinig gemeenten zijn waarbij het lukt om een ESCo in te zetten voor onderhoud en verduurzaming. We doen dus iets bijzonders waar andere gemeenten van kunnen leren.

Aandachtspunten

Met deze ESCo doen we ervaring op of de aanpak werkt en als dat goed uitpakt is het een middel om de verduurzaming van al onze panden te versnellen.

3.2 Klimaatadaptatie

Door klimaatverandering worden de zomers steeds droger en warmer en duren ze langer. Daarnaast vallen er steeds zwaardere regenbuien. Vanuit het nationale Deltaprogramma hebben wij de taakstelling gekregen de buitenruimte voor te bereiden op de gevolgen van de klimaatverandering. Om hier zicht op te krijgen is een stresstest uitgevoerd. Door middel van een computersimulatie is de buitenruimte bewust overbelast met extreme regenbuien en hittegolven. Hierdoor is inzicht verkregen in wat er gebeurt bij extreme weersomstandigheden en waar de kwetsbare plekken zitten. De stresstest is een belangrijke stap richting een klimaatbestendige buitenruimte. De resultaten zijn in te zien via <https://agv.klimaatatlas.net>. De stresstest is openbaar toegankelijk. Wij gebruiken de stresstest op dit moment om risicolocaties aan te wijzen.

In het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) wordt ingezet op het afkoppelen van hemelwater van het riool bij herinrichtingsprojecten. Zo hebben wij hemelwater afgekoppeld bij de projecten Lomanplein in Bussum, Energiestraat in Naarden en Eikenlaan in Muiderberg. In het project Beerensteinerlaan in Bussum vindt momenteel afkoppeling plaats.

Doorkijkje

De stresstest geeft inzicht in wat er moet gebeuren om de openbare ruimte voor te bereiden op de gevolgen van het veranderende klimaat. De stresstest kan bij herinrichtings- en bouwprojecten gebruikt worden als input om integraal te zoeken naar de meest passende maatregelen. Een voorbeeld is de herinrichting van het plein voor het gemeentehuis. Bij deze herinrichting werden de inzichten van de stresstest meegenomen.

Het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) wordt momenteel geëvalueerd.

Aandachtspunten

Vanwege capaciteitsgebrek is er een achterstand opgelopen. Het belang van klimaatbestendig denken en handelen bij beleidsvorming en uitvoering van projecten is nog niet volledig ingedaald in de organisatie. In het nationale Deltaprogramma staat dat per 2020 klimaatbestendig handelen onderdeel moet zijn van elke aanpassing in de openbare ruimte en elk beleidsdocument met betrekking tot de buitenruimte. De daarop volgende doelstelling is om per 2050 de buitenruimte klimaatadaptief ingericht te hebben.

Visualisatie vergroening Vlietlaan

3.3 Vergroenen openbare ruimte

In de Visie Buitenruimte uit 2018 is aangegeven dat de kernwaarden groen, monumentaal en duurzaam in de openbare ruimte en in openbare gebouwen van Gooise Meren terug te zien zijn. We vinden dit van belang omdat het mensen stimuleert elkaar te ontmoeten, er te spelen, te sporten en er geld te verdienen. Hierbij vormt toegankelijkheid voor al onze inwoners een belangrijk uitgangspunt. Om dit te bereiken zijn uitgangspunten geformuleerd voor de inrichting en kwaliteit van de buitenruimte en de gebouwen. De uitvoeringsnotitie Buitenruimte in Beeld uit 2020 visualiseert de groenstructuren en de concrete maatregelen die nodig zijn om de waarden en functies van de groene ruimte binnen de gemeentegrenzen te behouden én te versterken. Daarbij liggen de accenten op het bereiken van meer kwaliteit van de groene gebieden, het versterken van de biodiversiteit en op anticiperen op klimaatverandering. In de notitie zijn ook richtlijnen opgenomen voor ontwikkelingsprojecten en herinrichtingsprojecten voor de duurzame en klimaatbestendige inrichting van de openbare ruimte. De aandachtspunten ten aanzien van de biodiversiteit voor het beheergebied van de gemeente zijn uitgewerkt in het Biodiversiteitsactieplan uit 2021. Hierin zijn concrete acties opgenomen om met name op de ecologische hoofdstructuren de biodiversiteit te vergroten.

Doorkijkje

Vanwege de grote uitdagingen waar we voor staan (woningbouw, energietransitie, klimaatadaptatie, werkgelegenheid, mobiliteit) komt de hoeveelheid groen verder onder druk te staan. Deze uitdagingen vragen namelijk ook om ruimte. Door een groenindex te ontwikkelen en toe te passen kunnen we objectief toetsen of gemiddeld de hoeveelheid groen in een wijk minimaal gelijk blijft zoals ook in de ambitie uit de visie Buitenruimte (2018) is verwoord. Dit maakt het mogelijk om meer te sturen op de ruimte voor groen binnen ruimtelijke projecten. De groenindex geeft inzicht in de hoeveelheid groen in zowel het gemeentelijk groen als het particulier groen en maakt een vergelijking mogelijk met voorgaande jaren.

Aandachtspunten

De uitrol van de omgevingswet en de verankering van groen en klimaatadaptatie daarin, is een spannende opgave. We staan aan het begin van de implementatie van de nieuwe wet (die overigens opnieuw is uitgesteld) en de onderdelen vergroening en klimaatadaptatieve maatregelen zullen daar een plek in moeten krijgen. De huidige wetten gaan over in de nieuwe wet, maar onduidelijk is of deze onderdelen dan voldoende geborgd zijn en of er nadere regels nodig zijn? Kennis is in deze onontbeerlijk. Dit vraagt om ruimte in de plannen om hier opleiding in te volgen.

3.4 Laadpalen

Sinds 2016 neemt Gooise Meren deel aan het project MRA-Elektrisch. Door aan dit project deel te nemen stimuleren we elektrisch vervoer en realiseren we een publiek netwerk van oplaadpunten in Gooise Meren. Elektrisch rijden draagt bij aan meerdere gemeentelijke doestellingen: schonere lucht en aan de doelstellingen van het Klimaatakkoord. Op dit moment is er een netwerk van circa 160 laadpunten in Gooise Meren. Daarmee heeft Gooise Meren in verhouding met de andere gemeenten in onze regio de meeste laadpalen. Zie ook: <https://laadkaart.mrae.nl>

Doorkijkje

We volgen de verzoeken van de e-rijders voor het plaatsen van laadpalen. Dit betekent dat het laadpalen netwerk gestaag uitbreidt. Het bijhouden en honoreren van deze verzoeken kost veel tijd. Een punt van aandacht voor de toekomst is hoe gaan wij om met het groeiend netwerk van oplaadpalen en het elektrisch rijden.

3.5 Afwegingskader Duurzaamheid

In september 2021 is aan uw raad het Afwegingskader Duurzaamheid voor Gooise Meren toegezonden. Dit afwegingskader brengt systematisch in beeld wat we als gemeente op tal van gebieden rond duurzaamheid doen en welke uitgangspunten gehanteerd kunnen worden bij het maken van duurzame keuzes bij beleidsplannen en projecten. Het afwegingskader toetst daarbij op twee niveaus. Allereerst kan worden afgewogen of doelen van het te ontwikkelen beleid of project passend zijn bij de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente. Ten tweede, als dit zo is, kan getoetst worden of maatregelen die voortkomen uit het beleid of project voldoende doelmatige en effectieve uitwerking hebben. Het afwegingskader biedt nadrukkelijk géén volledige evaluatie van het gemeentelijk beleid noch een programma voor de toekomst.

Aandachtspunten

In de volgende collegeperiode moet een Beleidsnotitie Duurzaamheid worden opgesteld. In deze notitie benoemt Gooise Meren de belangrijkste maatschappelijke opgaven rond duurzaamheid en worden keuzes gemaakt. We hebben immers niet de mensen en middelen om álles te doen. Het afwegingskader Duurzaamheid, met de Sustainable Development Goals (SDGs) als basis, is behulpzaam bij het maken van de juiste beleidskeuzes met de meest effectieve duurzaamheidsmaatregelen.

Meer informatie: Raadsmededeling 2304726 Afwegingskader Duurzaamheid

3.6 Duurzaamheidslening

In januari 2020 is de uitvoering van de Duurzaamheidslening opgepakt. Inwoners van Gooise Meren die eigenaar zijn van een woning kunnen tegen een lage rente geld lenen om hun woning te verduurzamen. Voor de volgende maatregelen is de lening beschikbaar: installatie van zonnepanelen, zonneboilers en warmtepompen, het aanbrengen van vloer-, gevel-, raam- en dakisolatie, de installatie van lage temperatuur- verwarming en douches met warmteterugwinning, het afkoppelen van regenwater, het aanleggen van een groen dak of polderdak en het opstellen van een energiebesparingsadvies. Momenteel zit er € 1.100.000,- in het revolverend fonds van de lening. Tot en met december vorig jaar

zijn er 82 aanvragen voor een lening bij SVn³ ingediend. Het merendeel van de aanvragen betreft een lening voor de installatie van zonnepanelen. Het totaal aan verstrekte leningen is € 502.206,--.

Doorkijkje

De huidige Duurzaamheidslening voorziet in een behoefte. De verordening is echter in 2018 opgesteld. We willen nader onderzoeken welke verordening nu passend is gezien de recente ontwikkelingen met betrekking tot de energietransitie. Wij hebben keuzevrijheid ten aanzien van de doelgroep van de lening en de maatregelen waarvoor een lening kan worden aangevraagd.

Aandachtspunten

De duurzaamheidslening is een revolverend fonds. Als we de Duurzaamheidslening tegen het licht houden, onderzoeken we ook deze werkwijze: wanneer is het fonds revolverend? En zijn er effectievere wegen om de middelen die in het fonds zitten voor het beoogde doel in te zetten?

3.7 Handreiking duurzaam ontwikkelen

Als gemeente willen we bij het ontwikkelen van een gebied zo vroeg mogelijk nadenken over een duurzame, groene en beweegvriendelijke inrichting. De omgeving heeft immers invloed op de gezondheid van mensen. Daarbij moeten met de omgeving alle verschillende belangen worden afgewogen. In Gooise Meren zijn veel initiatiefnemers actief. Ook zijn wij vaak zelf opdrachtgever. Wij kunnen inwoners helpen om duurzamer te ontwikkelen en te wonen. Het toepassen van maatregelen alleen is vaak niet voldoende. De haalbaarheid van maatregelen wordt ook bepaald door de locatie waar gebouwd wordt.

Website duurzaam.gooisemeren.nl

Voor inwoners die hun eigen omgeving (huis + tuin) gezonder en duurzamer willen maken is een website ingericht: <https://duurzaam.gooisemeren.nl>. Hier is informatie te vinden en vele tips om klimaatadaptatie te bevorderen, de biodiversiteit te vergroten en ook om het energiegebruik te beperken in en rond eigen huis en tuin. Via de postcodetool zien inwoners direct hoe groot de kans is op hun adres op wateroverlast en hittestress, of de bodemsoort van de tuin wel of niet goed water doorlaat, welke dieren er in de buurt leven en wat het energielabel van het huis is. Zij krijgen op basis van deze gegevens passende maatregelen aanbevolen.

Doorkijkje

Nast een website voor inwoners ontwikkelen we ook een website voor initiatiefnemers van bouwprojecten met een bijbehorende handreiking voor het ontwikkelen en bouwen in de fysieke leefomgeving. De handreiking is halverwege 2022 gereed. Dit helpt om het gesprek aan te gaan met professionals (eigen bouwers, (project)ontwikkelaars, woningcorporaties) die bouwinitiatieven ontplooiën in Gooise Meren. Door te kijken naar de locatie en welke condities daar zijn, kan gezamenlijk een maatregelenpakket worden opgesteld waarmee een gezondere leef- en woonomgeving kan worden gecreëerd.

³ Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse (SVn) gemeenten maakt het voor gemeenten mogelijk om de Duurzaamheidslening uit te voeren.

Aandachtspunten

De Omgevingswet vraagt van ons een integrale benadering van alle aspecten binnen de fysieke leefomgeving, dus ook bij bouwinitiatieven. Dit betekent dat er aandacht moet zijn voor energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit en circulair bouwen bij het ontwerpen van de buitenruimte en de bebouwing (nieuwbouw en transformatie). De opgave is om hierover in gesprek te gaan met zowel professionals als betrokken ambtenaren om bij de ontwikkeling van projecten in de fysieke leefomgeving onze ambities op deze terreinen te concretiseren.

3.8 Circulair inkopen en opdrachtgeverschap

Gooise Meren wil in 2030 100% circulair inkopen en opdrachtgeven. Deze doelstelling komt voort uit de ambitie van de Metropoolregio Amsterdam (MRA) waar wij deel van uitmaken. In 2018 onderschreven alle partijen uit de MRA de intentie Circulair Inkopen. Het doel is om klimaatneutrale en circulaire principes structureel mee te nemen in alle inkooptrajecten van fysieke producten. Op deze manier jagen we de klimaatneutrale en circulaire economie aan vanuit onze rol als opdrachtgever. In de Roadmap Circulair Inkopen & Opdrachtgeverschap is vastgelegd op welke wijze wij hieraan handen en voeten kunnen geven. Vanuit onze organisatie worden steeds meer inkooptrajecten circulair ingekocht. Om te toetsen of Gooise Meren op de goede weg zit, is een nulmeting over 2019 uitgevoerd. In deze nulmeting heeft Gooise Meren de score 'Zilver' behaald: tussen de 20 en 49% circulair ingekocht. Daarmee hebben wij onze doelstelling voor 2022, namelijk 10% circulair inkopen en opdrachtgeverschap, al gehaald. In 2021 is bij diverse inkooptrajecten op circulariteit gestuurd. Voorbeelden hiervan zijn: duurzame kantoorartikelen, interne verbouwing van het gemeentehuis, nieuwbouw brandweerkazerne Muiden en sporthal Bredius.

Circulaire sporthal Bredius winnaar KoopWijsPrijs 2021!

Vanuit Inkoop wordt een tweejaarlijkse Lokale KoopWijsPrijs georganiseerd. Welke collega of welk project inspireert het meest als het gaat om de bijdrage aan een duurzamere / circulaire economie en samenleving? Van de 20 circulaire inkoopopdrachten uit de afgelopen twee jaar werden er 4 genomineerd: Kantoorartikelen, Sporthal Bredius, Materieel Gladheidsbestrijding en Rioolreiniging. Via Intranet werden alle collega's opgeroepen te stemmen.

Uiteindelijk viel de keuze van de collega's op de Circulaire sporthal Bredius. Deze sporthal komt op sportpark Bredius in Muiden. Vanaf de start van het project is er grote aandacht voor circulariteit en betrekken van kennis van de markt. Centraal bij de bouw van de sporthal staat dus het circulaire bouwen, waarbij zoveel mogelijk duurzame materialen worden gebruikt, materialen weer los te maken zijn van elkaar (dus geen lijmen en kitten) en herbruikbaar zijn aan het einde van de levensduur. De kunst van het bouwen van deze circulaire sporthal is vooral de 'losmaakbaarheid', de mate waarin de diverse onderdelen demonteerbaar zijn, zodat het gebouw de functie kan behouden en hoogwaardig hergebruik van materialen mogelijk is. Ook de zoektocht naar schone, milieuvriendelijke bouwmaterialen was daarbij belangrijk.

Doorkijkje

De tweejaarlijkse meting maakt het mogelijk dat een circulaire inkoopkalender opgemaakt wordt. Ook voor 2022 wordt bepaald welke opdrachten circulair ingekocht gaan worden.

Slowing the loop: Hoe zorgen we dat onze spullen langer meegaan?

Narrowing the loop: Hoe doen we hetzelfde met minder grondstoffen?

Closing the loop: Hoe zorgen we voor meer recycling?

Aandachtspunten

- Als we de doelstelling 50% circulair in 2025 willen realiseren dan moeten we naast inkopen ook harder inzetten op het opdrachtgeverschap / contractmanagement en hebben de contractmanagers ondersteuning nodig van de managers bij de realisatie van de duurzame afspraken.
- De MRA wil tot de meest duurzame economische regio in Europa behoren. Dit sluit aan bij de ambitie van het Rijk om in 2050 een volledig circulaire economie te hebben. Hierbij zoekt het Rijk middels diverse programma's samenwerking met gemeenten en ondernemers. Dit betekent voor Gooise Meren dat circulariteit niet alleen in onze organisatie en werkzaamheden vorm krijgt, maar dat wij naar verwachting door het Rijk en ondernemers gevraagd gaan worden om samen te werken aan lokale circulaire initiatieven als reparatie- en kringloopinitiatieven.
- Het is van belang om aangehaakt te blijven bij de werkgroep Circulaire Economie van Samen Sneller Duurzaam. Deze werkgroep ontwikkelt zich tot een regionale werkgroep waar andere gemeenten en ondernemers in de regio op aanhaken. De werkgroep verkend onder andere op welke wijze gemeenten vanuit haar opdrachtgeverschap de circulaire economie kunnen bevorderen.

3.9 Interne duurzaamheidsagenda

Begin 2019 is de aandacht voor de interne duurzaamheidsagenda afgetrapt met een inspiratiebijeenkomst voor alle ambtenaren. De interne agenda heeft als doel om een overzicht te bieden van duurzame projecten en activiteiten in de gemeentelijke organisatie, te zorgen voor onderling verbinding en tot slot het intern stimuleren en bevorderen van het belang van duurzaamheid. Na de inspiratiebijeenkomst is een overzicht gemaakt van duurzame projecten en activiteiten en de verschillende duurzame ambities in de organisatie. De keus is gemaakt om beperkt in te zetten op de interne agenda. Er is een netwerk van Duurzaamheidsambassadeurs opgestart (zie kader hieronder). Om onze CO₂-voetafdruk en milieu-impact in beeld te krijgen is een abonnement op de Milieubarometer genomen. Jaarlijks brengen wij van een aantal categorieën in beeld (bijvoorbeeld: energieverbruik, warmte (gas) en woon-werkverkeer) wat de CO₂-uitstoot is. Door de milieubarometer jaarlijks in te vullen kunnen we het effect van genomen maatregelen in de organisatie in kaart brengen. Door capaciteitsgebrek is het verder ontwikkelen van de interne duurzaamheidsagenda in 2021 niet gelukt.

Aandachtspunten

Werken aan duurzaamheid is een van de speerpunten van Gooise Meren. Dat betekent dat we als organisatie zelf het goede voorbeeld geven. We hebben hiertoe een aanzet gegeven met de interne agenda. Er zijn voorbeelden van projecten en activiteiten waarmee wij als gemeente inzetten op duurzaamheid: zoals het ESCo-project, de circulaire sporthal Bredius, de aanbesteding voor emissieloze voertuigen en Fairtradeproducten in de kantine. We zien dat er een netwerk van ambtenaren is dat zich inzet voor duurzaamheid. Tegelijkertijd zien we dat er qua duurzaamheid nog veel winst te behalen is in onze activiteiten en projecten en dat het belang van duurzaamheid niet bij alle ambtenaren ingedaald is. Hierdoor blijven kansen voor verduurzaming liggen.

Netwerk Duurzaamheidsambassadeurs

Werken bij Gooise Meren is waardevol werk met maatschappelijk betekenis. Bij de gemeente werken ongeveer 380 medewerkers. Al deze mensen zijn verschillend. In interesses, overtuigingen, afkomst, leeftijd en passies. Een achttal medewerkers heeft in ieder geval één overeenkomst: zij hebben allen, vanuit intrinsieke motivatie, een uitzonderlijk groot groen hart. Sinds eind 2020 vinden zij elkaar in het netwerk Duurzaamheidsambassadeurs. Dit netwerk komt eens per maand bij elkaar en bespreekt kansen en mogelijkheden om duurzaamheid verder te brengen in de organisatie. Dat doen de ambassadeurs op twee manieren. Allereerst door ongeveer één per maand via een bericht op Intranet een Duurzame pluim uit te reiken aan een collega of een project. Er is bijvoorbeeld een pluim uitgereikt aan de trekkers van het ESCo project, de trekkers van de inkoop van duurzame bedrijfskleding, maar ook aan een collega die zich al jaren voor duurzaamheid inzet. En daarnaast vertalen de ambassadeurs landelijke onderwerpen zoals Wereldfietsdag naar de gemeentelijke organisatie: door te informeren over lopende initiatieven op deze dag en over de mogelijkheid om vanuit het IKB een fiets aan te schaffen om fietsen te stimuleren naar het werk te stimuleren.

3.10 Stimulerend toezicht bedrijven

In Gooise Meren zijn 421 bedrijven actief die een wettelijke verplichting hebben energie te besparen. In 2019 is in samenwerking met de Omgevingsdienst Flevoland Gooi- en Vechtstreek het pilotproject Stimulerend Toezicht gestart waarvoor uw raad middelen beschikbaar stelde. Met dit project worden bedrijven op Gooimeer Noord en Zuid op vrijwillige basis ondersteund bij het besparen van energie. In plaats van traditioneel toezicht (handhaving) krijgt een deelnemend bedrijf inzicht in het energieverbruik, de potentiële besparingsmogelijkheden met daaraan gekoppeld de investering en de terugverdientijd. Door dit overzicht en inzicht wordt de ondernemer geholpen bij het daadwerkelijk nemen van maatregelen.

Doorkijkje

Verdere uitrol in Gooise Meren is mogelijk door het aanvragen van subsidiegelden bij de provincie die beschikbaar komen naar aanleiding van het Energiebesparingsakkoord 2022-2025 dat met de provincie getekend is. Binnenkort ontvangt u een rapportage over het project Stimulerend Toezicht. Alle bedrijven worden vanaf nu in het reguliere toezicht er op gewezen dat zij dienen te voldoen aan de energiebesparingseisen. Dat kan via het instrument Stimulerend Toezicht of op eigen kracht. De verwachting is dat er meer bedrijven mee gaan doen en dat er daarmee meer energie bespaard wordt en dus CO₂-uitstoot voorkomen wordt. De keuze om daadwerkelijk mee te doen aan Stimulerend Toezicht ligt bij het bedrijf.

Aandachtspunten

De ondernemers in Gooise Meren zijn een belangrijke partner als het gaat om de verduurzaming in Gooise Meren. De focus in de energietransitie heeft de afgelopen periode met name op inwoners en individuele woningen gelegen. Het is belangrijk dat ondernemers een positie krijgen en nemen in deze transitie. Als gemeente dienen we na te denken over hoe we ondernemers verder kunnen helpen en de hoe de aanpak van Stimulerend Toezicht goed gecombineerd kan worden met opwekprojecten bij bedrijven. De verwachting is dat naast aandacht voor energie besparen vanuit het Rijk (en dus ook vanuit gemeenten is de verwachting) aandacht gevraagd gaat worden voor opwek van duurzame energie (strengere wetgeving) en circulariteit van grondstoffen en producten. Het is goed om hierbij richting de ondernemers integraal samen te werken, zowel intern als met externe stakeholders, en daarnaast te bezien welke subsidies en andere instrumenten ondernemers behulpzaam zijn bij de verduurzaming.

4 Samenwerken lokaal

Dit onderdeel werpt een blik op de belangrijkste opgaven en samenwerkingsvormen die we met onze partners lokaal opgezet en uitgewerkt hebben. Ook hier weer: bij elk onderwerp wordt kort geschetst wat de stand zaken is, welke stappen er op korte termijn ondernomen worden en sluit af met een of meerdere aandachtspunten.

4.1 Samen Sneller Duurzaam

In 2017 hebben betrokken inwoners, organisaties, bedrijven, ambtenaren en vertegenwoordigers van politieke partijen de Versnellingsagenda 'Samen Sneller Duurzaam Gooise Meren: inclusief actieplan 2017-2022' opgesteld. In het Actieplan werden de belangrijkste duurzame opgaven benoemd: zoals het stimuleren van biodiversiteit, het streven naar een afvalloze samenleving, het stimuleren van energiebesparing en opwek van duurzame energie tot het bevorderen van educatie over duurzaamheid in het onderwijs. Met het Actieplan in het achterhoofd zijn diverse inwoners, organisaties en werkgroepen opgestaan die onder de naam Samen Sneller Duurzaam actief zijn om aan de verduurzamingsopgaven te werken.

Samen Sneller Duurzaam is een beweging die vaart bij enthousiasme, creativiteit en (zelf) aanpakken. Als gemeente zijn wij een partner in deze beweging. Een partner die faciliteert en (in co-creatie) samenwerkt met de partners uit de beweging aan de duurzaamheidsopgaven. We hebben onze samenleving en de daarin aanwezige kennis nodig om de duurzaamheidsopgaven het hoofd te bieden. Met het Initiatievenfonds Samen Sneller Duurzaam stellen wij middelen beschikbaar aan initiatieven die aan de duurzame opgaven werken. De ontwikkeling van energiecoöperatie Wattnu is een mooi voorbeeld van een bewonersinitiatief, dat mede door de ondersteuning vanuit Samen Sneller Duurzaam zichtbaar aanwezig is in Gooise Meren met diverse activiteiten rond de energietransitie.

**samen
sneller
duurzaam**

In 2019 is een lichte vorm van governance binnen Samen Sneller Duurzaam ingezet. Een centrale projectbegeleider ondersteunt de verschillende initiatieven binnen Samen Sneller Duurzaam en zorgt mede voor afstemming met via diverse overlegstructuren met de gemeente. Daarnaast is in 2020 een netwerk van Ambassadeurs Samen Sneller Duurzaam opgezet met vertegenwoordigers uit de diverse sectoren van onze lokale samenleving om het

belang van duurzaamheid breder te laten landen en zichtbaar te maken.

Via de site www.samensnellerduurzaamgooisemeren.nl, specials in de krant, speciale nieuwsbrieven en berichten op de diverse platforms op internet wordt over Samen Sneller Duurzaam en haar activiteiten en resultaten gecommuniceerd.

Meer informatie: Raadsmededeling 1949585 Verslag Samen Sneller Duurzaam

Doorkijkje

- We blijven samenwerking zoeken met initiatieven binnen Samen Sneller Duurzaam die aansluiten bij het gemeentelijk beleid. Een voorbeeld hiervan is 'Gooise Meerdelen', dat het gebruik van elektrische deelauto's stimuleert. En vanuit het Initiatievenfonds Duurzaamheid blijven wij initiatieven ondersteunen met prioriteit, maar niet uitsluitend, voor initiatieven met een focus op circulaire economie, stadslandbouw, vergroening en versterking biodiversiteit. Sinds 2018 zijn 25 initiatieven met middelen uit het Initiatievenfonds Duurzaamheid ondersteund.
- We verbinden het netwerk van Ambassadeurs Samen Sneller Duurzaam aan het netwerk van ondernemers in Gooise Meren. Hiermee creëren we meer verbondenheid, betrokkenheid en initiatiefkracht van en bij ondernemers. De ondernemers in Gooise Meren zijn belangrijke partners om aan de verschillende verduurzamingsopgaven te werken.
- We ondersteunen de Stichting Gerben Struik in haar ontwikkeling en zoektocht naar externe fondsen die ingezet kunnen worden voor de duurzame opgaven in Gooise Meren. Dit zorgt er voor dat initiatieven vanuit Samen Sneller Duurzaam niet alleen op middelen van de gemeente steunen.

- De circulaire economie is een maatschappelijke opgave die binnen Samen Sneller Duurzaam opgepakt wordt, waarbij nadrukkelijk de samenwerking met ondernemers gezocht wordt. Circulair produceren en consumeren levert een belangrijke bijdrage aan het tegengaan van klimaatverandering, het verminderen van vervuiling en het stoppen van biodiversiteitsverlies. Betrokkenheid van ondernemers hierbij is onmisbaar. Daarom is de werkgroep Circulaire Economie eind vorig jaar gestart met een onderzoek bij diverse stakeholders (ondernemers, gemeente, partners binnen Samen Sneller Duurzaam) om te inventariseren welke duurzame/circulaire activiteiten er zijn, welke kansrijke activiteiten met elkaar verbonden kunnen worden en welke kansen er zijn voor een duurzame circulaire impact. Tevens wordt onderzocht of er externe fondsen zijn die circulaire activiteiten willen (mede)financieren. Het onderzoek wordt afgerond met een voorstel hoe gemeente en Samen Sneller Duurzaam de samenwerking met de relevante stakeholders kunnen organiseren om een versnelling gericht op de circulaire economie te realiseren.
- In de loop van dit jaar ontvangt uw raad het tweede verslag over Samen Sneller Duurzaam over de jaren 2020-2022 over de gerealiseerde activiteiten, resultaten en aandachtspunten voor de toekomst.

Aandachtspunten

- Een punt van continue aandacht binnen Samen Sneller Duurzaam is de vraag welke werkwijze binnen Samen Sneller Duurzaam en dan in het bijzonder tussen gemeente en initiatiefnemers het beste werkt om verduurzaming te realiseren. Op deze vraag komt wellicht geen verlossend antwoord. De vraag stellen betekent wel dat we oog houden voor nieuwe vormen van samenwerking die nodig zijn met onze partners binnen Samen Sneller Duurzaam. Het betreft nieuwe vormen van samenwerking die de energie in de samenwerking houden en bijdragen aan de (beleidsvorming rond) verduurzaming van Gooise Meren. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan publiek-civiele samenwerking rond diverse duurzame opgaven.
- Daarom blijven wij binnen Samen Sneller Duurzaam oog houden voor de vaardigheden en rollen die nodig zijn bij zowel de gemeente als alle betrokken partners om de verduurzaming van Gooise Meren te realiseren. De ervaring leert dat co-creatief samenwerken niet vanzelf gaat. Dit betekent dat het naast samenwerken op inhoud ~~het~~ ook nodig is om te investeren in de kwaliteit van de samenwerkingsrelatie voordat er resultaat geboekt wordt. Samenwerking op nieuwe terreinen, tussen ongelijksoortige partners, vergt goede afspraken ten aanzien van wie waarvoor verantwoordelijk is.
- Versterk de regionale samenwerking op een aantal bovenlokale thema's als circulaire economie en energietransitie. Deze samenwerking is nodig om verschil te kunnen maken, omdat de opgaven veelomvattend en bovenlokaal zijn. Bovendien is er zo een sterkere basis om middelen te genereren van externe fondsen, zoals bijvoorbeeld van de EU.

4.2 Fairtrade

In samenwerking met Team Fairtrade Gooise Meren blijven we inwoners en organisaties in Gooise Meren stimuleren tot het maken van een bewuste keus voor Fairtradeproducten. Door Fairtrade aan te schaffen wordt bijgedragen aan eerlijke handel en een beter inkomen van boeren en arbeiders in ontwikkelingslanden.

Sinds januari 2016 is Gooise Meren een Fairtrade Gemeente. Met deze titel geven we aan dat in onze gemeente winkels, horeca, bedrijven, organisaties, inwoners en de gemeente Fairtrade een warm hart toedragen.

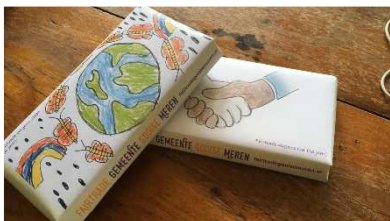
Het Team Fairtrade Gooise Meren bestaat uit betrokken inwoners die zich inzetten voor:

- Het stimuleren van inwoners en organisaties tot het maken van een bewuste keus voor Fairtrade producten
- Educatie over Fairtrade in het basis- en voortgezet onderwijs
- De organisatie van een Fairtrademarkt tijdens de jaarlijkse Fairtrade Week
- De lancering en onder de aandacht brengen van de Fair Fashionroute in Gooise Meren

Doorkijkje

Team Fairtrade wil de Eerlijk Winkelenroute van Bussum naar Gooise Meren opschalen. Deze route brengt eerlijk en duurzaam winkelen onder de aandacht bij een groter publiek. Winkels die Fairtradeproducten verkopen, maken onderdeel uit van deze route. Eind van dit jaar wordt gepland om

de verlenging van de Fairtradetitel voor twee jaar in te dienen bij de landelijke Fairtrade Gemeente campagne.

Aandachtspunten

Het Team Fairtrade Gooise Meren vindt het belangrijk om, naast Fairtrade producten, ook aandacht te vragen voor andere producten die bijdragen aan eerlijke handel en een duurzame wereld. In Gooise Meren zijn veel initiatieven die staan voor eerlijke en duurzame verkoop van diverse producten of artikelen.

4.3 Wattnu

Sinds 2013 is de lokale Energiecoöperatie Wattnu actief. Vanaf 2019 is Wattnu een belangrijke partner voor de gemeente bij een van de grootste transitie van onze tijd: de energietransitie. Deze transitie vraagt veel van ons als lokale overheid: werken aan substantiële energiebesparing, terugdringing van de CO₂-uitstoot en werken aan de omslag van gas als energiebron voor verwarmen naar andere, duurzamere bronnen in de gebouwde omgeving. Wattnu is voor ons ook een belangrijke partij omdat zij voortkomt uit een bewonersinitiatief. Samenwerking met onder andere inwoners is van groot belang om de energietransitie voor elkaar te krijgen. Met Wattnu is een Convenant gesloten waarin staat op welke wijze zij bijdraagt aan de lokale energietransitie en dus werkzaamheden voor Gooise Meren uitvoert. In de kern komt het op de volgende activiteiten neer:

- Het stimuleren van energiebewustzijn door middel van campagnes op wijk- en buurtniveau in samenwerking met buurtplatforms en woningbouwverenigingen, educatieve projecten in het onderwijs en communicatie in diverse media
- Het stimuleren van energiebesparing door de inzet van vijftig energiecoaches (advies) en de 'energieklusser' (toepassen van maatregelen) die thuis langskomen en het organiseren van collectieve inkoopacties (isolatie, zonnepanelen)
- De realisatie van collectieve zonnepanelenprojecten voor de opwekking van lokale en duurzame energie. Voorbeelden hiervan zijn het grote dak van het gemeentehuis (inmiddels in eigendom van de gemeente), de roeivereniging in Naarden en op het Vituscollege in Bussum en de Vitusmavo in Naarden.

Wattnu is een coöperatie van en door leden, zonder winstoogmerk en zonder commerciële belangen. Een coöperatie in nauwe verbinding met de bewoners, ondernemers, organisaties en de overheid in Gooise Meren. Zij richt zich op het stimuleren van energiebewustzijn, energiebesparing en het toegankelijk maken van lokaal opgewekte duurzame energie voor iedereen. Daarbij werkt Wattnu met enthousiaste en betrokken vrijwilligers die willen bijdragen aan een duurzame woonomgeving. Wattnu heeft een bestuur van vijf personen en een netwerk van 60 vrijwilligers. Wattnu is onderdeel van de beweging Samen Sneller Duurzaam. En Wattnu werkt samen met Energie Verbonden (het samenwerkingsverband van energiecoöperaties in Het Gooi) en de landelijke koepelorganisaties van energiecoöperaties Hoom.

Meer informatie: www.wattnu.org

Doorkijkje

Wattnu heeft zich ontwikkeld tot een belangrijke partner die ook betrokken is bij de verschillende projecten die voortkomen uit de Regionale Energiestrategie (RES). Vanuit de RES ligt een opgave om het opwekken van duurzame energie te stimuleren. Samen met Wattnu zetten we in op:

- De realisatie van zonnepanelenprojecten op geschikte daken van bedrijven, gemeentelijke panden, andere grotere daken (1000 dakenplan) en boven parkeerplaatsen.
- Het helpen van het coöperatief Warmtebedrijf Muiderberg dat als doel heeft om in Muiderberg de woningen met aquathermie (warmte uit het IJmeer) te verwarmen. Dit warmtebedrijf is overigens mede door Wattnu in samenwerking met inwoners van Muiderberg opgericht.
- De verkenning naar locaties voor kleinschalige energieopwekking in Gooise Meren

- De opgave om 50% van de lokale opwek van duurzame energie in de vorm van lokaal eigendom te realiseren.

Aandachtspunten

Wattnu is voor Gooise Meren een belangrijke partner om de bewonersbetrokkenheid bij de Energietransitie te behouden en te organiseren. De Energietransitie heeft het afgelopen jaar een vlucht genomen als het gaat om projecten en activiteiten die voortkomen uit de RES opgave. Het huidige convenant met Wattnu waarop onze samenwerking is gebaseerd, dateert uit 2019. Het verdient aandacht om dit convenant te actualiseren en te benoemen (naast de werkzaamheden) welke rollen en verantwoordelijkheden en samenwerkingsafspraken daarbij horen tussen gemeente en Wattnu. Zie paragraaf Regionaal over de Energietransitie voor meer informatie.

4.4 Groen

Gooise Meren wordt ervaren als een groene leefomgeving. Een mooie omgeving voor ontspanning, wandelen of fietsen, spelen, sporten of om mensen te ontmoeten. Net zo belangrijk of misschien wel belangrijker is het behouden en versterken van de biologische diversiteit: een variatie aan planten- en diersoorten dat een belangrijke rol bij een stabiel klimaat, een leefbare woonomgeving, vruchtbare grond en schoon water vervult. Hoe groter de variatie, hoe beter de natuur in evenwicht is en hoe beter ons welbevinden is.

Om de biologische diversiteit te behouden en te versterken is recent het Biodiversiteitsactieplan Gooise Meren opgesteld. In dit actieplan zijn maatregelen en kansen omschreven om de biodiversiteit in het beheergebied van de gemeente te verbeteren. Veelal zijn het maatregelen m.b.t. aanpassing van het huidige beheer. Maar ook inrichtingsmaatregelen waarvoor extra budget nodig is. We zoeken ook samenwerking met partijen als Samen Sneller Duurzaam in de vorm van de AltijdWerkplaats. De AltijdWerkplaats helpt de gemeente om onze inwoners bewust te maken dat ook zij een bijdrage kunnen doen aan het vergroten van de biodiversiteit. Driewekelijks verzorgt de AltijdWerkplaats een artikel in de lokale kranten over dit onderwerp. Verder is de website <https://duurzaam.gooisemeren.nl> ontwikkeld om inwoners tips met betrekking tot klimaatadaptatie, vergroten van de biodiversiteit en beperken van het energiegebruik voor hun eigen huis en tuin.

Doorkijkje

- Er wordt op dit moment gewerkt aan een Programma Biodiversiteit voor het gehele grondgebied van Gooise Meren. Daaraan nemen verschillende grondeigenaren, terreinbeheerders en belanghebbenden deel. Het programma wordt opgesteld om de positie van natuur en biodiversiteit binnen de Omgevingsvisie te versterken.
- We werken tevens samen met de AWP aan een groenloket. Zodat we in de toekomst naast het digitale platform <https://duurzaam.gooisemeren.nl> onze inwoners ook fysiek kunnen bijstaan in het vergroenen en klimaatbestendig maken van hun huis en tuin.

Aandachtspunten

- De samenwerking met Samen Sneller Duurzaam en de AltijdWerkplaats verloopt niet altijd soepel omdat kaders voor de samenwerking nog ontbreken en de ambities en het tempo van deze partijen groter zijn en hoger dan wij als gemeente aankunnen.
- Een ander aandachtspunt is de beschikbare capaciteit om een bijdrage te leveren aan gebiedsprogramma's en de uitvoering van de omgevingswet.

4.5 Zwerfafval

Gooise Meren zet de zwerfafvalvergoeding (ZAV) van Nedvang in voor die projecten die ervoor zorgen dat de gemeente een Schoongebied is op de kaart van supportervanschoon.nl. Dat houdt in dat elke straat, wijk, gebied in Gooise Meren een ambassadeur heeft die samen met de inwoners het gebied zwerfvuil vrij houdt. Het doel was om eind 2021 50% zwerfvuil vrij te zijn. Op 1 november 2021 stond de score op 341 straten, wat betekent dat 94% van het target voor 2021 behaald is. Het uiteindelijke doel is om Gooise Meren 100% zwerfvuilvrij in 2023 te realiseren. In 2021 is Gooise Meren door Nederland Schoon als voorbeeldgemeente genoemd.

Om de activiteiten die leiden tot zwerfafvalreductie te kunnen verwezenlijken dient de gemeente samen met Samen Sneller Duurzaam ieder jaar een projectplan in. In dit actieplan worden concrete maatregelen geformuleerd om de reductie van zwerfafval te realiseren. Voorbeelden van uitgevoerde projecten zijn het werven van zwerfafvalambassadeurs, educatieve projecten op scholen en de Meren Clean up.

Doorkijkje

In 2022 stellen we ook een actieplan op om de activiteiten om zwerfvuil tegen te gaan uit te kunnen voeren.

Aandachtspunten

Na 2022 stopt de jaarlijkse zwerfafvalvergoeding vanuit Nedvang. Gezien het succes van de activiteiten die voortkomen uit de zwerfafvalvergoeding onderzoeken we dit jaar welke aanpak zorgt voor continuïteit na 2022.

4.6 Natuur- en Milieueducatie

Aandacht voor leefbaarheid en duurzaamheid bij kinderen en jongeren is van groot belang. Zij zijn immers de beslissers van de toekomst. Daarom werken wij samen met verschillende partners als Stichting Omgevingseducatie Gooi, Vecht- en Eemstreek, Team Fairtrade Gooise Meren, Wattnu en de werkgroep Duurzaam Onderwijs van Samen Sneller Duurzaam om aan het basis- en voortgezet onderwijs diverse lesprogramma's over natuur, milieu en duurzaamheid aan te bieden. Speciaal voor de scholen in Gooise Meren worden de volgende educatieve projecten en activiteiten aangeboden: Boerderijeducatie, lessenserie over Fairtrade, tentoonstelling Kompas op groen over de energietransitie, een lessenreeks duurzaam ondernemen en lessen over zwerfafval. Stichting Omgevingseducatie Gooi, Vecht- en Eemstreek coördineert het lokale en regionale aanbod voor de scholen in Gooise Meren. Hiervoor is een regionale NME-wijzer ontwikkeld: <https://www.omgevingseducatie.nl/nmewijzer>. En elk jaar worden de scholen via mailings geïnformeerd en gestimuleerd om gebruik te maken van het aanbod. Van alle 32 scholen (basis- en voortgezet onderwijs) in Gooise Meren hebben in het schooljaar 2020-2021 21 scholen van één of meer lesprogramma's gebruik gemaakt. In totaal zijn hiermee ca. 2250 leerlingen bereikt.

Doorkijkje

Helaas heeft de coronapandemie grote invloed op de lesprogramma's in het onderwijs. Hierdoor zijn niet alle activiteiten doorggegaan. Zo had de werkgroep Duurzaam Onderwijs diverse educatieve activiteiten gepland op het Vituscollege, de Vitusmavo en de Fontein Mavo. Nieuwe gesprekken over planning en herkansing zijn of worden ingepland. Vanuit Samen Sneller Duurzaam werkt Stichting Omgevingseducatie als kwartiermaker om concrete duurzame projecten op te zetten en te ondersteunen. Dit in samenwerking met de werkgroep Duurzaam Onderwijs en de scholen zelf.

Aandachtspunten

Kijkend naar de duurzame thema's die in Gooise Meren en in het bijzonder binnen Samen Sneller Duurzaam spelen is een belangrijke opgave om deze thema's een plek te geven in de educatieve activiteiten en programma's in het onderwijs. Naast het onderwijs wordt ook gekeken of de buitenschoolse opvang en andere organisaties geïnteresseerd zijn in educatie over duurzaamheid.

Kompas op groen

In Gooise Meren is op initiatief van de samenwerkende regionale energiecoöperaties (Energie Verbonden) in 2020 een tentoonstelling ontwikkeld over de energietransitie. De opzet is gericht op het huishoudelijk energiegebruik en energiebesparing in Gooi en Vechtstreek van 1880-2030. De tentoonstelling bestaat uit een deel voor volwassenen en een deel voor kinderen. Omgevingseducatie is - vanuit de werkgroep onderwijs Samen Sneller Duurzaam Gooise Meren - gevraagd om een aansluitend educatief programma op te zetten, samen met Uiten Creatieve Educatie, voor een pilot in de gemeente Gooise Meren. Gezamenlijk is een

educatief- en kunstprogramma opgezet en met de scholen in de gemeente gecommuniceerd. Een eerste pilot kon succesvol worden georganiseerd in december 2020. De leerkracht gaf zelf op school twee lessen, twee schoolklassen bezochten de tentoonstelling in combinatie met een actief opdrachtcircuit. In een kunstles op school hebben de kinderen een ontwerp gemaakt voor hun eigen ideale energiezuinige gebouw. Alle ontwerpen bij elkaar werden geëxposeerd waarbij de kinderen in kleine groepjes konden komen kijken en van wethouder Geert-Jan Hendriks (onderwijs en jeugd) een certificaat Junior Energiecoach ontvingen. In 2021 is de tentoonstelling door diverse scholen en andere locaties als buurthuizen zowel in Gooise Meren als in Wijdmeren ingezet om jong en oud te betrekken bij het thema energietransitie. Ook in Hilversum gaat de tentoonstelling gebruikt worden.

5 Regionaal

Dit hoofdstuk gaat in op de twee duurzaamheidsonderwerpen waar we regionaal samenwerken met diverse partners: de energietransitie en het VANG programma. Bij elk onderwerp wordt kort geschetst wat de stand zaken is, welke stappen er op korte termijn ondernomen worden en sluit af met een of meerdere aandachtspunten.

5.1 Hergebruik grondstoffen

Het programma VANG (Van Afval Naar Grondstof) loopt af en is in 2020 geëvalueerd. Aansluitend zijn de portefeuillehouders Milieu en Duurzaamheid samen met de gemeenteraden van de 7 regiogemeentes aan de slag gegaan met het ontwikkelen van een nieuwe grondstoffenvisie voor na 2020. De gemeenteraden hebben middels zienswijzen op de Grondstoffenvisie een duidelijke voorkeur aangegeven voor een nieuw ontwikkelperspectief en zich daarbij uitgesproken over Diftar (Diftar staat voor gedifferentieerde tarieven en houdt in dat de afvalstoffenheffing voor huishoudens afhangt van de hoeveelheid restafval die zij aanbieden), de inzameling van PMD (plastic verpakkingen, metalen verpakkingen (blik) en drankpakken) en het benutten van kansen in relatie tot andere maatschappelijke opgaven. De visie beschrijft hoe we in de regio Gooi en Vechtstreek met onze grondstoffen en reststromen willen omgaan, en hoe we deze willen inzetten in de weg naar een circulaire en toekomstbestendige economie.

Doorkijkje

De grondstoffenvisie vormt het kader voor een door het GAD (Grondstoffen- en Afvalstoffen Dienst) op te stellen uitvoeringsplan van afval en grondstoffeninzameling. Aandacht voor circulariteit van- en hergebruik van grondstoffen zal hierin een plek krijgen.

Aandachtspunten

In 2016 heeft het Rijk als doel geformuleerd dat onze economie in 2025 circulair is. Het huidige kabinet wil hieraan een ambitieus klimaatdoel voor de circulaire economie met een uitvoeringsprogramma toevoegen. Van de overheid wordt hierbij een voorbeeld- en faciliterende rol verwacht. Dat betekent voor ons dat:

- Het sturen aan de voorkant (producentenverantwoordelijkheid) noodzakelijk is om de circulaire doelstellingen te behalen: door zelf circulair in te kopen (bij voorkeur lokaal en regionaal) stimuleren wij producenten tot circulaire oplossingen.
- We bedrijven (producenten) hierdoor meekrijgen rond circulariteit als we onze voorbeeldrol oppakken. Bedrijven kijken naar gemeenten, als serieuze inkooppartner.
- We nieuwe circulaire bedrijvigheid ook stimuleren door meewerken aan langjarige fysieke plekken waar bijvoorbeeld een circulair ambachtscentrum zich kan ontwikkelen.
- We inzetten op regionale samenwerking met diverse partners (van gemeenten tot ondernemers) om verschil te maken en interessant te zijn voor fondsen als de EU. Aanstellen van een of meerdere subsidieadviseurs is denkbaar om geld binnen te halen voor de lokale en regionale ontwikkeling van de circulaire economie.

5.2 Energietransitie

De energietransitie is de overstap van een energiesysteem op fossiele brandstoffen naar een systeem dat hernieuwbare duurzame energiebronnen als zon en wind gebruikt. Met het Klimaatakkoord van Parijs uit 2015 kwam de realisatie van deze transitie nadrukkelijker op de agenda van gemeenten te staan. Op de klimaatop in Parijs werd namelijk afgesproken om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder 2 graden Celsius. Om aan deze doelstelling te voldoen stelde Nederland in 2019 het Nationale Klimaatakkoord op. Het doel van dit akkoord is een vermindering van broeikasgassen met 49% in 2030 en met 95-100% in 2050⁴.

⁴ In het Coalitieakkoord 2021 – 2025 van VVD, D66, CDA en ChristenUnie is het doel aangescherpt tot 60% CO₂ reductie in 2030 en 80% in 2040

Het rijk heeft de regierol bij gemeenten neergelegd om samen met maatschappelijke partners en netwerkbeheerders de energietransitie verder vorm te geven. Deze transitie is ingrijpend voor alle geleidingen in onze samenleving. En het is nieuw en complex. Naast een technische en financiële opgave is het met name een sociaal maatschappelijke opgave. De energietransitie raakt elke inwoner en elke ondernemer. In onze gemeente pakken we deze opgave op langs de volgende vier sporen:

1. besparen van energie,
2. opwekken van duurzame energie,
3. gebruiken van duurzame warmte en
4. samenwerking met inwoners en gemeente.

Spoor 1, energie besparen, pakken we op in samenwerking met Wattnu en het Energieloket. Spoor 2, het opwekken van duurzame energie, wordt vormgegeven in de Regionale Energie Strategie (RES) die in april 2021 is vast gesteld. Spoor 3, het gebruiken van duurzame warmte en de route naar aardgasvrij, wordt beschreven in de Transitievisie Warmte. De Kadernotitie TVW is vast gesteld in april 2020. Spoor 4, het samenwerken met inwoners en bedrijven, krijgt vorm door onder andere de samenwerking met Wattnu en Samen Sneller Duurzaam.

Samen

Alhoewel de energietransitie nadrukkelijk een lokale opgave en verantwoordelijkheid is, nemen we deze opgave ook op in dit regionale deel. Alle zes de gemeenten in onze regio zien de toegevoegde waarde om gezamenlijk rond de energietransitie op te trekken. Dit doen wij zowel ambtelijk als bestuurlijk. Zo is er regelmatig ambtelijke afstemming tussen de gemeenten, is er een Bestuurlijk Overleg Energie Gooi & Vechtstreek (BOEG) en is het Regionaal Energietransitie Team (RET) ontstaan, waarin overleg plaatsvindt met regionale stakeholders en gemeenten op uitvoerend niveau. Deze samenwerking is omschreven in het regionaal Uitvoeringsprogramma Energietransitie Gooi en Vechtstreek 2020-2022.

Wat doen we?

Regionaal werken we samen aan de Regionale Energiestrategie (RES) en aan de Transitievisie Warmte (TVW). De RES gaat over de bijdrage van Gooise Meren aan de landelijk doelstelling om in 2030 35 TJ op land duurzaam op te wekken. Gooise Meren werkt hierin samen met de energie regio Noord Holland Zuid. In de RES zijn alleen generieke niet-geografische zoekgebieden aangewezen als daken, berm en parkeerplaatsen. De TVW is een visie op de route naar aardgasvrij in 2050. Aanvankelijk was de verwachting dat elke gemeente een vergelijkbare TVW zou opstellen met mogelijk gemeente overstijgende warmteoplossingen. Gedurende het traject is gebleken dat elk van de 5 gemeente een eigen visie heeft op de warmte transitie en dat er op dit moment geen sprake is van grensoverschrijdende bronnen. Regionaal stemmen we de ontwikkeling van de TVW wel af. Daarnaast werken wij regionaal samen om onze inwoners mee te nemen in de energietransitie met de oprichting van het Energiedienstenbedrijf en door in samenwerking met de andere gemeenten het Energieloket (Duurzaam Bouwloket) in te richten.

5.3 Regionale Energiestrategie (RES)

In het Klimaatakkoord staat dat er 35 terra wattuur (TWh) groene stroom moet worden opgewekt in 2030 en dat 1,5 miljoen woningen dat jaar van het aardgas moeten zijn. Om aan deze opgave te werken werd Nederland in dertig energieregio's ingedeeld. Gooise Meren maakt onderdeel uit van de energieregio Noord-Holland Zuid (NHZ): 29 gemeenten, de provincie en de 3 waterschappen. De energieregio's maken in de RES afspraken om in 2030 en 2050 grootschalige hernieuwbare elektriciteit

op land op te wekken, energiebesparing te realiseren en te voorzien in warmteoplossingen. Binnen de regio's werken gemeenten, provincie en waterschap samen met stakeholders (bijvoorbeeld energiecoöperaties, bewonersorganisaties) om te komen tot een RES. In juli 2021 zijn in alle regio's (waaronder ook Noord-Holland Zuid) de Regionale Energiestrategieën versie 1.0 vastgesteld. In de RES van Noord-Holland Zuid staat dat de regio 2,7 TWh aan wind- en zonne-energie realiseert in 2030. Elke gemeente heeft een eigen RES waarbij het realiseren ervan een gemeentelijke verantwoordelijkheid is. In Gooise Meren heeft het de voorkeur om de opwekdoelstellingen te realiseren middels zonnepanelen op geluidsschermen, zonnepanelen boven parkeerterreinen en zonnepanelen op grote daken. Daarnaast zijn zoeklocaties voor verder onderzoek aangewezen op en bij industrieterreinen en langs wegen voor de opwek van duurzame energie. Het opmaken van een bijbehorende Uitvoeringsagenda heeft vertraging opgelopen vanwege ambtelijke onderbezetting. Meer informatie: Raadsmededeling 2186771 Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 NHZ.

Doorkijkje

Na de vaststelling van de RES 1.0. in juli 2021 wordt er in de gemeente concreet gekeken welke locaties geschikt zijn voor de opwek van duurzame energie. De regio Noord-Holland Zuid heeft een uitvoeringsagenda voor de RES 1.0 opgesteld, welke nu ambtelijk wordt uitgewerkt. Op 1 juli 2023 moet een geactualiseerde RES 2.0 worden vastgesteld. In samenwerking met Wattnu zijn verschillende opwek-initiatieven gestart op project basis. Voorbeelden zijn het 1000 daken plan waarbij bedrijven worden ondersteund bij het benutten van daken voor zon op wek, postcode roos projecten op gemeentelijke panden waarbij zonnepanelen worden gerealiseerd voor bewoners in het omliggende postcode gebied en PVT panelen op de parkeerplaats van de Zandzee. Met inrichting van een programma worden deze initiatieven geborgd en versterkt in de organisatie. De RES wordt elke 4 a 5 jaar herijkt.

5.4 Transitievisie warmte (TVW)

De TVW maakt inzichtelijk welke route we als gemeente denken te gaan bewandelen richting een aardgasvrij Gooise Meren. In de visie is per wijk aangegeven wat de voorkeursoplossing is voor duurzame warmte, te weten een warmtenet, warmtepomp of hernieuwbaar gas. Voor elke wijk is een aanvullende verkenning nodig om te onderzoeken of deze voorkeursoplossing aansluit bij de gedefinieerde uitgangspunten. In de visie is met de kennis van nu een fasering aangebracht in het aardgasvrij maken van Gooise Meren en zijn 56 wijken van Gooise Meren ingedeeld in deze fasering. De pilot met aquathermie in Muiderberg is reeds van start gegaan als gevolg van een koppelkans met grootschalige rioolrenovatie om te leren en ervaring op te doen met het aardgasvrij maken van een wijk.

Doorkijkje

De Transitievisie is afgerond en wordt in het voorjaar ter vaststelling aan u aangeboden. Na vaststelling gaan we aan de slag met de verkenningswijken en wordt er voor Muiderberg een Wijk UitvoeringsPlan (WUP) opgesteld die later dit jaar aan de Raad wordt voorgelegd voor vaststelling. In deze WUP wordt vastgelegd hoe in Muiderberg de transitie naar een warmtenet gaat plaatsvinden. In de verkenningswijken gaan we aan de slag met strategische partners om een haalbaarheidsanalyse uit te voeren voor de genoemde voorkeursoplossingen. In deze haalbaarheidsstudie is aandacht voor de technische, financiële, organisatorische en sociaal maatschappelijke factoren. Ook de TVW dient om de 4 a 5 jaar herijkt te worden.

Project aquathermie in Muiderberg

In 2020 heeft zich een unieke kans voor gedaan voor om de eerste wijk in Gooise Meren los van het gas te krijgen. In Muiderberg worden voorbereidende werkzaamheden getroffen om het riool te vervangen. Hier doet zich een koppelkans voor om dit te combineren met de aanleg van een warmtenet.. Energie coöperatie Wattnu heeft het initiatief genomen om samen met de gemeente en andere stakeholders deze koppelkans te onderzoeken om tevens een warmtenet op basis van aquathermie aan te leggen. Het is een complexe uitdaging waarbij diverse afdelingen van de gemeente en stakeholders bij betrokken zijn. De definitieve go, no go beslissing wordt later dit jaar aan de Raad voorgelegd. Om alle voorbereidende en onderzoekende werkzaamheden uit te kunnen voeren is het t Warmtebedrijf Muiderberg (voor en door inwoners) gevormd dat met middelen van de provincie, gemeente Gooise Meren en het Rijk de benodigde werkzaamheden uitvoert. Dit heeft er toe geleid dat op alle aspecten van deze uitdaging (technisch, financieel, organisatorisch en sociaal maatschappelijke) stappen worden

gezet en kennis en ervaring wordt opgedaan.

5.5 Energiedienstenbedrijf

Om de energiebesparingsdoelstellingen in regio te kunnen realiseren is in 2019 een initiatief gestart om te komen tot een samenwerkingsketen tussen alle bedrijven en organisatie die bij deze opgave, het verduurzamen van woningen, betrokken zijn. Daarnaast is het streven geweest om met name de lokale uitvoerende bedrijven bij deze samenwerking te betrekken en waar nodig te ondersteunen met extra scholing en ondersteuning. Hiervoor is de Stichting Energie Diensten Bedrijf (EDB) opgericht. Het EDB wordt de eerste jaren gefinancierd middels een provinciale subsidie en cofinanciering vanuit de gemeenten. Per 2023 moet het EDB voldoende inkomsten genereren om haar activiteiten zelf te financieren en voort te zetten.

In 2020 heeft het EDB de opdracht gekregen om met haar activiteiten te focussen op de aanbodkant van oplossingen en product-markt-combinaties (PMC) te ontwikkelen voor diverse woningtypen. De vraagzijde (het ondersteunen van bewoners) is buiten de scope van het EDB geplaatst en is neergelegd bij de energie coöperaties. De nadrukkelijk focus op de aanbodzijde sluit niet aan bij de visie van Gooise Meren om samen te werken met inwoners en bedrijven en de ondersteuning van deze doelgroepen. Wij denken dat het noodzakelijk is om beide kanten te verbinden om de doelstellingen te kunnen halen. Deze zorg is door ons ook ingebracht in de regionale afstemmingsoverleggen over het EDB en aan het EDB zelf. Dit heeft niet geleid tot een wijziging van de aanpak van het EDB.

Doorkijkje

Uit de eerste evaluatie van het EDB over 2021 is gebleken dat het EDB (nog) niet gelukt is om voldoende stappen te zetten richting het bereiken van de gestelde doelstellingen. Zo is het bijvoorbeeld niet gelukt om een PMC te ontwikkelen voor het verduurzamen van monumenten of woning met een bouwjaar van voor 1930. Voor Gooise Meren is het van belang dat dit wel gebeurt omdat een relevant deel van de woningen die wij willen verduurzamen in deze categorie valt. Het verbinden van vraag en aanbod is volgens ons essentieel om een succesvolle PMC te ontwikkelen. Als het EDB haar strategie niet aanpast verwachten wij niet dat het EDB succesvol kan zijn in het bereiken van haar doelstellingen. Wij zullen dan per 2023 stoppen met het ondersteunen van de activiteiten van het EDB en inzetten op alternatieven om de doelstelling (het verduurzamen van woningen) te realiseren.

5.6 Energieloket

Het Duurzaam Bouwloket verzorgt als onafhankelijke en professionele partij het energieloket voor Gooise Meren. Bij de oprichting van het EDB is het Duurzaam Bouwloket het Energieloket voor de regio geworden als onderdeel van de samenwerkingsketen. Het Duurzaam Bouwloket is een digitaal loket waar inwoners kosteloos voor informatie en advies terecht kunnen voor vragen over het verduurzamen van de woning en voor leveranciers om maatregelen uit te voeren. Door onvoldoende capaciteit in de gemeentelijke organisatie is de samenwerking met Duurzaam Bouwloket alleen voor de basiszaken ingericht: zoals het doorverwijzen van inwoners naar het Duurzaam Bouwloket en het plaatsen van aangeleverde nieuwsberichten in diverse media. Verder hebben wij een eigen 'gemeentepagina' op de site van het Duurzaam Bouwloket:

<https://www.duurzaambouwloket.nl/gooise-meren>

Doorkijkje

Vanuit de positie die het Duurzaam Bouwloket heeft binnen het EDB is de samenwerking voor de komende twee jaar (2022/2023) voortgezet. In deze periode onderzoeken we welke functie het Energieloket richting onze inwoners dient te vervullen en welke vorm passend is. Daarbij kijken wij ook of er een rol voor Wattnu is weggelegd. Tevens gaan we op korte termijn met Duurzaam Bouwloket bekijken wat er nodig is om binnen het bestaande contract de samenwerking te optimaliseren.

Aandachtspunten bij de energietransitie

In de afgelopen jaren is steeds duidelijker geworden dat de energietransitie veelomvattend en ingrijpend is en impact heeft op zowel onze organisatie als onze inwoners. Hoe nemen we iedereen mee in deze transitie? Het gaat immers om een ingrijpende verandering achter de voordeur. Kunnen

alle schouders deze verandering dragen? Daarnaast vraagt het in toenemende mate samenwerking met uiteenlopende partijen van inwonersgroepen tot bedrijven. Wij kunnen deze transitie niet alleen dragen en uitvoeren. Het ontbreekt ons ook aan alle kennis die nodig is. We hebben anderen nodig om deze verandering aan te gaan: van onze inwoners met kennis en kunde als het om eigen huis en omgeving gaat tot ondernemers die duurzaamheidsmaatregelen toepassen. En het vraagt veel van onze ambtelijke organisatie. De komende jaren zal de energietransitie om blijvende inzet van capaciteit en middelen vragen. Bovendien is de energietransitie geen verandering die we met een draaiboek in de hand uitvoeren. Veel deelprojecten en activiteiten zijn nieuw, niet te voorzien en vragen om toenemende integrale samenwerking en afstemming op elkaars activiteiten.

Dit brengt ons bij de onderstaande aandachtspunten:

Maak beleid

In Gooise Meren lopen veel goede initiatieven rond energie besparen, de opwek van duurzame energie en onze gasloze toekomst. Om ervoor te zorgen dat deze initiatieven effectief bijdragen aan de klimaatdoelstellingen is het noodzakelijk om een beleidsnotitie op te stellen voor de energietransitie. Deze notitie helpt ons ook om grip te krijgen op de samenhang van alle lopende en nieuwe activiteiten. We zien de volgende sporen:

- Spoor 1: energie besparen
- Spoor 2: het opwekken van duurzame energie via de Regionale Energie Strategie (RES)
- Spoor 3: het gebruiken van duurzame warmte en de route naar aardgasvrij (Transitievisie Warmte)
- Spoor 4: samenwerken met bijvoorbeeld inwoners, bedrijven en andere stakeholders

Voor de verdere uitwerking is van belang om de landelijke klimaatdoelstellingen te vertalen naar gemeentelijke doelen voor alle vier de sporen. Zo kunnen we lopende en nieuwe initiatieven iken aan deze doelstellingen en bepalen of we met de juiste dingen bezig zijn.

Stel een uitvoeringsplan op

Maak een uitvoeringsplan voor de energietransitie waarbij voor alle vier de opgaven projecten en activiteiten omschreven worden die wij oppakken en uitvoeren. Daarbij is het goed om oog te hebben voor de verschillende rollen die wij rond de energietransitie hebben: we communiceren over de energietransitie, zijn handhaver, ontwikkelen beleid, stellen verordeningen op, richten de openbare ruimte in, zijn zelf ontwikkelaar en eigenaar van de openbare ruimte en gemeentelijk vastgoed en we zijn samenwerkingspartner van diverse partijen. Speciale aandacht is nodig voor de (strategische) communicatie over het belang- en de uitvoering van de energietransitie richting inwoners en ondernemers.

Omarm samenwerking met inwoners en ondernemers

Blijf oog houden voor bewoners- en ondernemersbetrokkenheid bij de energietransitie. Deze transitie vindt immers plaats achter hun voordeur. En blijf daarbij open staan voor nieuwe wegen om inwoners en ondernemers te betrekken en mede-eigenaar van deze transitie te laten zijn. En erken en waardeer de rol die zij hebben bij de energietransitie.

Werk integraal samen

De energietransitie raakt alle disciplines van de gemeentelijke organisatie, en dient onderdeel te worden van het intern handelen. De uitdagingen van de energietransitie zijn niet los te zien van onze opgaven met betrekking tot de ruimtelijke ordening of als het om ons eigen gebouwenbeheer gaat. Dit vraagt om veel meer aandacht op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau. Het is van belang dat de urgentie van de energietransitie bij alle discipline wordt gevoeld.

De integrale samenwerking geldt ook naar buiten toe richting externe partners als woningbouwcorporaties, nutsbedrijven, welzijnsorganisaties en energiecoöperatie. Zij zijn belangrijke partners omdat de energietransitie van ons allemaal is. En dat vraagt een om andere vormen van samenwerking dan gebruikelijk.

Middelen en capaciteit

Er is extra capaciteit en middelen nodig om de landelijke doelstellingen uit het Klimaatakkoord met betrekking tot de energietransitie lokaal (en ook regionaal) te realiseren. De verwachting is dat het Rijk met extra middelen komt. Desondanks kan blijken dat het nodig is om middelen uit de begroting vrij te maken. Een andere mogelijkheid kan zijn om in samenwerking met stakeholders en regiogemeenten middelen aan te vragen bij fondsen van het Rijk en Europa.

Tot slot: geef de regiefunctie die wij als gemeente hebben intern en extern nadere invulling door bijvoorbeeld de inzet van een interne regisseur energietransitie. Deze rol kan er voor zorg dragen dat de energietransitie integraal onderdeel wordt van het handelen van de interne organisatie.